

สถานะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสองเกาหลี และแนวโน้มในยุคที่เกาหลีทั้งสองสร้างความปรองดองระหว่างกัน

_____ วิเชียร อินทะสี *

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกับทั้งสาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea - ROK) หรือเกาหลีใต้ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (Democratic People's Republic of Korea - DPRK) หรือเกาหลีเหนือ แต่ในสถานะความสัมพันธ์กับทั้งสองประเทศที่ผ่านมานั้น ไทยไม่อาจแสดงความใกล้ชิดหรือความแน่นแฟ้นกับทั้งสองเกาหลีได้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ที่แบ่งออกเป็นชั่วคราว ซึ่งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ต่างสังกัดอยู่คนละชั่วคราว ดังนั้นในช่วงของสงครามเย็น ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้จึงมีความใกล้ชิดต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเมืองและความมั่นคง เพราะทั้งสองฝ่ายสังกัดอยู่ในค่ายเสรี ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือซึ่งอยู่คนละค่ายอุดมการณ์ ขาดความแน่นแฟ้นต่อกัน เพราะไทยจำเป็นต้องแสดงบทบาทไม่ให้เป็นมิตรดั้งเดิมเกิดความรู้สึกขุ่นเคืองใจ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อสงครามเย็นได้สิ้นสุดลง การแสดงบทบาทของไทยที่เกี่ยวข้องกับทั้งสองเกาหลี จึงไม่ได้ระมัดระวังในท่าทีมากจนเกินไป

สำหรับบทความนี้ ผู้เขียนต้องการสำรวจในเบื้องต้นถึงสถานะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ และพร้อมกันนั้นก็พิจารณาถึงแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสองเกาหลี ในยุคที่เกาหลีทั้งสองกำลังสร้างความปรองดองระหว่างกัน

---

* นักวิจัย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถานะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสองเกาหลี

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐาน ตามที่นักวิชาการได้ศึกษาไว้ มีจุดเริ่มต้นย้อนไปถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ตามพงศาวดารของราชวงศ์โคเรียว (Koryo Dynasty) ที่ปกครองเกาหลีอยู่ระหว่าง ค.ศ.918 - 1392 บันทึกว่า ในรัชสมัยของพระเจ้ากองยาง (Kongyang) ค.ศ.1389 - 1392 ราชอาณาจักรเลี่ยนหลอหู (Xienluohu) หรือ สยาม (Siam) ส่งทูตนำอักษรสารและสินค้าพื้นเมืองเดินทางมายังอาณาจักรเกาหลี โดยราชสำนักเกาหลีได้มีข้อสงสัยเกี่ยวกับอักษรสารนั้น เพราะไม่มีการปิดผนึก มีแต่เพียงประทับดวงตราเล็กๆ นอกจากนี้ในสมัยที่ราชวงศ์โชซอน (Choson Dynasty) ปกครองเกาหลีระหว่าง ค.ศ.1392 - 1910 ก็ได้มีหลักฐานกล่าวถึง ผู้แทนจากราชสำนักสยามเดินทางไปยังเกาหลีใน ค.ศ.1393 ขณะเดียวกันก็ดูเหมือนว่า มีตัวแทนจากราชสำนักเกาหลีเดินทางมายังสยามระหว่าง ค.ศ.1394 - 1395¹ และหลังจาก ค.ศ.1397 เป็นต้นมา ก็ไม่มีหลักฐานระบุว่า ราชสำนักทั้งสองมีการติดต่อทั้งทางด้านการทูตและการค้าระหว่างกัน มูลเหตุสำคัญน่าจะเป็นเพราะภัยอันตรายในเส้นทางการเดินเรือระหว่างดินแดนทั้งสองและการปล้นสะดมจากเหล่าโจรสลัดญี่ปุ่น²

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลี ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและสมัยตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ คงจะได้มีการศึกษาค้นคว้าในรายละเอียดกันอีกต่อไป สำหรับในช่วงตอนปลายสมัยราชวงศ์โชซอนนั้น เกาหลีต้องเผชิญกับภัยคุกคามทั้งที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในซีกโลกตะวันตก ซึ่งกำลังแสวงหาอาณานิคม ฉะนั้นการติดต่อกับค้าขายกับประเทศอื่น ๆ อย่างปรกติ จึงกระทำภายใต้ขอบเขตอันจำกัด และใน ค.ศ.1910 เกาหลีก็ต้องสูญเสียเอกราชโดยตกเป็นเมืองขึ้นของญี่ปุ่น จวบจนสงครามโลกครั้งที่สองสงบลง

ในช่วงที่ตกเป็นอาณานิคมของประเทศเพื่อนบ้านเป็นเวลา 35 ปี ชาวเกาหลีได้ดำเนินการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชตลอดมา โดยจัดตั้งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทั้งในและนอกดินแดนเกาหลี แต่ก็ไม่สามารถทำให้ญี่ปุ่นมอบเอกราชกลับคืนมา จวบจนญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง ความใฝ่ฝันของชาวเกาหลีที่จะเห็นประเทศเป็นเอกราช ใกล้ที่จะเป็นความจริงในช่วงปลายของสงคราม แต่เนื่องจากความไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันเกี่ยวกับอนาคตของเกาหลี ระหว่างประเทศมหาอำนาจที่เข้าไปปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในดินแดนเกาหลี ในที่สุดเกาหลีก็ต้องถูกแบ่งออก

¹ Cho Hung - guk. "Early Contacts between Korea and Thailand" *Korea Journal*. Vol. 35 No.1 Spring 1995, pp.106 - 18.

² *Ibid.*

เป็นเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้อย่างถาวรใน ค.ศ.1948 โดยมีสหภาพโซเวียตและสหรัฐเป็นผู้ให้การหนุนหลังตามลำดับ

นับตั้งแต่นั้นมา ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ต่างก็อ้างว่า ฝ่ายตนเป็นรัฐบาลที่ชอบธรรมของชาวเกาหลีทั้งหมดแต่เพียงรัฐบาลเดียว ด้วยเหตุนี้เป้าหมายสำคัญที่ทั้งสองฝ่ายมุ่งดำเนินการให้บรรลุผลก็คือ การรวมเอาดินแดนเกาหลีที่อีกฝ่ายหนึ่งครอบครอง ให้มาอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของฝ่ายตน ความขัดแย้งนี้ ผลในขั้นสุดท้ายได้นำไปสู่การเกิดสงครามเกาหลีใน ค.ศ.1950 และสงบลงใน ค.ศ.1953 โดยที่ไม่มีฝ่ายใดเป็นฝ่ายชนะ

ภายหลังจากสงครามเกาหลีสงบลงแล้ว ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ยังคงดำเนินนโยบายเกาหลีเดียว ที่เห็นว่าฝ่ายตนเป็นรัฐบาลที่ชอบธรรมแต่เพียงรัฐบาลเดียวอยู่ โดยทางฝ่ายเกาหลีใต้นั้นมีข้อได้เปรียบในแง่ของการเป็นรัฐบาล ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ ให้การรับรอง³ สภาพเช่นนี้ได้ส่งผลให้เกาหลีทั้งสองต้องแข่งขันกัน ในการสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เพื่อเป็นการยืนยันต่อประชาชนชาวเกาหลีเองและประชาคมระหว่างประเทศว่า ฝ่ายหรือประเทศตนมีสถานะภาพที่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งแน่นอนว่า เกาหลีเหนือย่อมได้รับการสนับสนุนจากประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ ขณะที่เกาหลีใต้ได้รับการสนับสนุนจากประเทศในค่ายเสรี ด้วยเหตุนี้เอง ในช่วงที่การเมืองโลกแบ่งออกเป็นสองค่ายมหาอำนาจในยุคของสงครามเย็น การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะมีความสัมพันธ์กับเกาหลีทั้งสองในเวลาเดียวกัน จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ค่อนข้างลำบาก เพราะจะต้องเผชิญกับการคัดค้านจากฝ่ายที่มีความสัมพันธ์อันดีกันมาก่อน และมีความยุ่งยากในการประสานประโยชน์ ในสภาพที่เกาหลีทั้งสองมีความขัดแย้งระหว่างกันอย่างรุนแรง

สำหรับไทยซึ่งมีบทบาทสำคัญ ที่ได้ส่งทหารในนามของกองกำลังสหประชาชาติ ไปช่วยเหลือเกาหลีใต้รบในสงครามเกาหลี จึงส่งผลให้ทั้งไทยและเกาหลีใต้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดต่อกัน รวมถึงการที่ไทยมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ จากสภาพดังกล่าว จึงมีผลต่อการที่ไทยจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ต่อทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ในเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะในช่วงที่ความขัดแย้งระหว่างค่ายเสรีกับค่ายคอมมิวนิสต์ กำลังดำเนินอยู่อย่างเข้มข้น

³ Kim Young - soo. "Legitimacy of South Korea on the Korean Peninsula" in *The Identity of the Korean People*. 1983, p.86.

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า จากการที่ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการส่งทหารเข้าไปร่วมรบในสมรภูมิเกาหลี และดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ไทยและเกาหลีใต้มีความผูกพันต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ทั้งสองฝ่ายมีความรับรู้ร่วมกันว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์คือภัยคุกคามที่สำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ จึงทำให้ทั้งสองประเทศต่างต้องหาเกาะกำบัง ซึ่งสำหรับเกาหลีใต้ ภายหลังจากที่สงครามเกาหลีสงบลงแล้ว นอกเหนือจากเกาหลีใต้ได้รับหลักประกันด้านความมั่นคง จากการที่สหรัฐอเมริกาส่งกองกำลังทหารส่วนหนึ่งไว้ในดินแดนเกาหลีใต้แล้ว สหรัฐและเกาหลีใต้ยังได้มีการทำสนธิสัญญาป้องกันร่วมกัน (U.S. - ROK Mutual Defense Treaty) เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ.1953 โดยมีวัตถุประสงค์ป้องกันมิให้เกาหลีใต้ ต้องถูกรุกรานจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ และสหรัฐยังมีพันธะผูกพันที่จะให้ความช่วยเหลือ ในกรณีที่มีการโจมตีจากภายนอก

ในส่วนของไทยนั้น ไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การสนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization - SEATO) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามผลการประชุมที่มะนิลา เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ.1954 โดยมีประเทศสมาชิกอื่นอีกได้แก่ สหรัฐ อังกฤษ ฝรั่งเศส ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญของการจัดตั้งองค์การนี้ขึ้นมาก็คือ เพื่อป้องกันการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ เข้ามายังดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยถือเอาบริเวณตั้งแต่ประเทศญี่ปุ่นลงมา จนถึงคาบสมุทรอินเดียนเป็นแนวสกัดกั้น⁴

จากท่าทีและจุดยืนของทั้งสองฝ่ายที่สอดคล้องกันเช่นนี้ ทำให้รัฐบาลไทยได้มีการรับรองสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1949 และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันในระดับอัครราชทูตเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1958 และได้ยกฐานะขึ้นเป็นระดับเอกอัครราชทูตเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1960

ตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีใต้อยู่ในระดับที่ดีต่อกันมาโดยตลอด ผู้นำระดับสูงของทั้งสองฝ่ายได้มีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยือนซึ่งกันและกัน และทั้งสองฝ่ายต่างได้ดำเนินความพยายาม ในการกระชับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ดัง

⁴ Gary R. Hess. "The American Search for Stability in Southeast Asia : The SEATO Structure of Containment" in *The Great Powers in East Asia, 1953 - 1960*. Warren I. Cohen and Akira Iriye eds. 1990, p.273.

ในช่วงเดือนกันยายน ค.ศ.1973 รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ดำเนินการจัดสร้างอนุสาวรีย์เชิดชูวีรกรรมทหารไทยที่เข้าร่วมรบในสงครามเกาหลี ขึ้นที่อุณซอน (Unchon) ทางทิศเหนือของกรุงโซล⁵

อนุสาวรีย์ดังกล่าวได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งความผูกพัน ที่ทหารของชาติหนึ่งยอมสละเลือดเนื้อและชีวิต เพื่อปกป้องสถานะของอีกชาติหนึ่งกลับคืนมา ความรู้สึกผูกพันกันเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่ยากเตือนประการหนึ่ง ที่อีกฝ่ายมีความรู้สึกที่จะต้องตอบแทน เมื่อมิตรประเทศตกอยู่ในภาวะอันตราย ดังสะท้อนให้เห็นจากคำกล่าวของประธานาธิบดี ชุน ดู ฮวาน (Chun Doo - hwan) ผู้นำเกาหลีใต้ต่อผู้นำระดับสูงของไทย ที่ไปเยือนเกาหลีใต้เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1980 ว่า หากเวียดนามทำการรุกรานประเทศไทย ทางรัฐบาลเกาหลีใต้ก็พร้อมที่จะส่งกำลังทหารเข้ามาช่วยเหลือ ทั้งนี้เพื่อทดแทนบุญคุณไทย ที่ได้เคยช่วยเหลือเกาหลีใต้ในระหว่างสงครามเกาหลี⁶

นอกเหนือจากความสัมพันธ์ทางด้านการเมือง และความมั่นคงระหว่างไทยกับเกาหลีใต้จะมีความใกล้ชิดกันเป็นพิเศษแล้ว ทั้งสองประเทศยังมีความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกันในอีกหลากหลายสาขา โดยได้มีการลงนามในความตกลงทางการค้า การยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้า และการลงนามว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างกัน สำหรับในส่วนของความสัมพันธ์ทางด้านสังคม ทั้งไทยและเกาหลีใต้มีการจัดกิจกรรมความร่วมมือทางการศึกษา ศิลปและวัฒนธรรม นอกจากนี้สถิตินักท่องเที่ยวเกาหลีใต้ ที่มาท่องเที่ยวในไทยยังมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น และในขณะเดียวกัน คนไทยก็นิยมไปท่องเที่ยวที่เกาหลีใต้เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

นอกจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันดังกล่าวแล้ว เกาหลีใต้ยังได้แสดงบทบาทในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือต่อประเทศไทยอีกทางหนึ่งด้วย ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการศึกษา การอบรม และดูงาน รวมถึงการจัดส่งอาสาสมัครในสาขาต่าง ๆ มายังประเทศไทย โดยมีองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งเกาหลี (Korea International Cooperation Agency - KOICA) เป็นผู้ประสานงาน โดยมีสำนักงานสาขาประจำที่ประเทศไทยด้วย

ในส่วนของความสัมพันธ์ตามกรอบพหุภาคีนั้น ไทยและเกาหลีใต้ต่างเป็นสมาชิกองค์กรระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและภูมิภาค อาทิเช่น องค์การสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก (WTO) กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหรือเอเปค (Asia Pacific

⁵ กองบัญชาการทหารสูงสุด. ประวัติการรบของทหารไทยในสงครามเกาหลี. 2541, หน้า 999 - 1001.

⁶ ลิจิต ธีรเวคิน. "ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศไทยและประเทศเกาหลี" ใน พัฒนาการของเกาหลีศึกษาในประเทศไทย ค.ศ. 1970 - 1984. อรทัย ศรีสันติสุข บรรณาธิการ 2527, หน้า 14 - 15.

Economic Cooperation - APEC) สมาชิกที่ประชุมกลุ่มผู้นำเอเชียและยุโรป (Asia - Europe Meeting - ASEM) นอกจากนี้เกาหลีได้ยังมีฐานะเป็นประเทศคู่เจรจา (dialogue partner) ของกลุ่มประเทศอาเซียน และรวมถึงสมาชิกที่ประชุมว่าด้วยประเด็นทางด้านการเมือง และความมั่นคงในระดับภูมิภาคของอาเซียน (ASEAN Regional Forum - ARF) เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าในรอบระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา สถานะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีได้อยู่ในระดับที่ดีมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ประเทศทั้งสองมีท่าทีและนโยบายที่สอดคล้องเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ และถึงแม้สภาพดังกล่าวได้ลดระดับความรุนแรงลงไปตามภาวะการคลี่คลายของสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ แต่ประเทศทั้งสองก็ยังคงมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่อกันอยู่ ในส่วนทางด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้สินค้าของเกาหลีได้โดยเฉพาะกรณีของยานยนต์ จะไม่สามารถครองตลาดในประเทศไทยได้ เมื่อเปรียบเทียบกับของญี่ปุ่น แต่อย่างน้อยสินค้าประเภทอื่นของเกาหลีได้ ก็ยังคงมีส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศไทยอยู่ โดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้า ขณะเดียวกันสินค้าของไทยในหลายรายการ ก็ยังเป็นที่ต้องการของตลาดเกาหลีได้อีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือ

ไทยกับเกาหลีเหนือได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ.1975 ถ้าหากนับเป็นช่วงระยะเวลาแล้ว ก็ห่างจากช่วงที่ไทยได้ให้การรับรองเกาหลีใต้ถึง 25 ปี สำหรับมูลเหตุแห่งความล่าช้าดังกล่าว ถือเป็นผลสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างค่ายมหาอำนาจในยุคสงครามเย็น ซึ่งไทยได้ดำเนินนโยบายหรือท่าทีอิงกับฝ่ายสหรัฐ จึงเป็นการอยู่คนละขั้วอำนาจกับฝ่ายเกาหลีเหนือ ต่อมาภายหลังจากที่ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐกับจีนได้ผ่อนคลายลง เมื่อประธานาธิบดีนิกสัน (Richard M. Nixon) แห่งสหรัฐเดินทางไปเยือนจีนใน ค.ศ. 1972 แล้วพบปะกับโจว เอิน ไหล (Chou En - lai) และเหมา เจ๋อ ตุง (Mao Tse - tung) ผู้นำจีน ทั้งสองฝ่ายได้บรรลุข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์ ดังปรากฏในคำแถลงการณ์แห่งเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Communique)⁷ และในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน สถานการณ์ความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เกิดความพลิกผัน เมื่อสหรัฐเริ่มถอนทหารออก

⁷ Choi Chun - heum. *The Two Superpowers in China's Alliance Policy toward North Korea, 1969 - 1989.*

Doctoral's Thesis. The University of Connecticut, 1990, pp.70 - 72.

ไปจากเวียดนามใต้และลดบทบาทในภูมิภาคนี้ลง และในที่สุดฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ประสบความสำเร็จในเวียดนามใต้ ลาว และกัมพูชา ในเดือนเมษายน ค.ศ.1975

นอกจากนี้ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นในประเทศไทย โดยรัฐบาลเผด็จการทหารถูกล้มล้าง และมีการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้นแทนที่ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ค.ศ.1973 เป็นต้นมา จึงทำให้รัฐบาลหันมารับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการกำหนดนโยบาย จากสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังที่กล่าวมา ได้กลายเป็นปัจจัยผลักดันให้รัฐบาล ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายต่อประเทศคอมมิวนิสต์ใหม่ ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลไทยเปลี่ยนท่าที หันมาดำเนินการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือและจีนในเวลาต่อมา

จากข้อจำกัดที่ไทยกับเกาหลีเหนือมีระบบการเมือง และระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และการที่เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ดำเนินนโยบายทางการทูตแบบแข่งขัน เพื่อสร้างมิตรประเทศให้กับฝ่ายตนให้มากที่สุด เพื่อสร้างการสนับสนุนต่อการแก้ไขปัญหาเกาหลี ตามแนวทางที่ตนต้องการ ประกอบกับการที่ไทยมีความใกล้ชิดกับเกาหลีใต้ ฉะนั้นจึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือไม่อยู่ในระดับที่ใกล้ชิดกัน เพราะการที่ไทยจะแสดงท่าทีเช่นใดต่อเกาหลีเหนือนั้นก็ต้องพิจารณาท่าทีของเกาหลีใต้ประกอบ ด้วยเหตุนี้เองเมื่อทั้งไทยและเกาหลีเหนือสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว ในระยะแรกไทยจึงได้ดำเนินการประวิงเวลาต่อกรณีที่เกาหลีเหนือจะขอเปิดสถานเอกอัครราชทูตที่กรุงเทพฯ และในส่วนของฝ่ายไทยเองก็มอบให้สถานเอกอัครราชทูตไทยที่จีน เป็นผู้ทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกาหลีเหนืออีกทางหนึ่ง

จากข้อจำกัดดังกล่าว จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือ ถูกกำหนดขอบเขตอยู่เฉพาะความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรม เช่นการเชื้อเชิญบุคคลในภาครัฐและเอกชนไทยให้ไปเยือนประเทศ การจัดส่งคณะนาฏศิลป์และคณะกายกรรมจากเปียงยางเข้ามาเปิดการแสดงในประเทศไทย ในส่วนของการเดินทางเยี่ยมเยือนในระดับผู้นำฝ่ายการเมืองไม่ปรากฏบ่อยนัก เมื่อเปรียบเทียบกับในกรณีของเกาหลีใต้ สำหรับความสัมพันธ์ทางการค้า จากสถิติของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ นับตั้งแต่ ค.ศ.1975 ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้ากับเกาหลีเหนือตลอดมา และนับตั้งแต่ ค.ศ.1991 เป็นต้นมา เกาหลีเหนือกลับเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้ากับไทยมาโดยตลอดและปริมาณการค้าระหว่างกันก็ไม่สม่ำเสมอ ดังใน ค.ศ.1997 มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับเกาหลีเหนืออยู่ที่ 1,079 ล้านบาท แต่ใน ค.ศ.1998 กลับลดลงเหลือ 434 ล้านบาท อนึ่ง เกาหลีเหนือเคยได้รับความช่วยเหลือและทำการค้ากับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์เป็นหลัก ดังนั้นเมื่อกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ล่มสลายลงในต้นทศวรรษที่ 1990 จึงก่อผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของ

เกาหลีเหนือโดยตรง ดังเช่นปัญหาการขาดแคลนเงินตราสกุลต่างประเทศ ที่จะใช้ในการทำการค้ากับประเทศต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลเกาหลีเหนือยังคงค้างชำระค่าซื้อข้าวจากไทยเป็นมูลค่า 3.5 พันล้านบาท

กล่าวโดยรวมแล้ว ถึงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือ จะไม่ได้อยู่ในระดับที่มีความแน่นแฟ้นต่อกัน แต่ในบางช่วงเวลากลับเกิดเหตุการณ์ ที่ส่งผลกระทบในทางลบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง ดังกรณีการลอบวางระเบิดที่กรุงย่างกุ้งในช่วงที่ประธานาธิบดีชุน ดุฮวาน แห่งเกาหลีใต้ กำลังเดินทางเยือนพม่าในเดือนตุลาคม ค.ศ.1983 เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงของเกาหลีใต้เสียชีวิต การสอบสวนของทางการพม่าระบุถึงสายลับเกาหลีเหนือเป็นผู้ดำเนินการ จากเหตุการณ์นี้ รัฐบาลไทยได้ระงับการติดต่อในทุกระดับกับเกาหลีเหนือ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างคณะผู้แทนของทั้งสองฝ่ายไว้ชั่วคราว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1983 ต่อมารัฐบาลไทยได้มีการทบทวนเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.1984 ว่า การระงับการติดต่อระหว่างไทยกับเกาหลีเหนือเป็นการชั่วคราวนั้น ควรจำกัดเฉพาะการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างคณะผู้แทนไทยและเกาหลีเหนือ รวมทั้งการเชิญบุคคลในวงราชการไทยและเกาหลีเหนือไปเยือนซึ่งกันและกัน⁸

นอกจากนี้ยังมีกรณีเหตุการณ์ที่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย และอำนาจอธิปไตยของไทย เมื่อเจ้าหน้าที่เกาหลีเหนือดำเนินการลักพาตัวนายฮอง ซุน เกียง (Hong Sun - gyong) อดีตกงสุลฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำสถานทูตเกาหลีเหนือในไทย พร้อมภรรยาและบุตร เหตุเกิดเมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ.1999 แต่เนื่องจากกรณีที่นายฮองซุนเกียงถูกลักพาตัวบุคคลทั้งสามมุ่งสู่ประเทศลาว เพื่อนำตัวไปดำเนินคดีที่กรุงเปียงยาง เกิดอุบัติเหตุเสียก่อน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยช่วยเหลือนายฮอง ซุน เกียงและภรรยาไว้ได้ แต่บุตรยังคงถูกฝ่ายที่ลักพาตัวควบคุมไว้

ทางกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้เรียกร้องให้เกาหลีเหนือ ดำเนินการขอโทษที่กระทำการละเมิดกฎหมายไทย พร้อมกับขอให้ปล่อยตัวบุตรของนายฮอง ซุน เกียงโดยไม่มีเงื่อนไข แต่ฝ่ายเกาหลีเหนือขอให้ไทยส่งตัวนายฮอง ซุน เกียง ไปดำเนินคดีที่เกาหลีเหนือในข้อหายักยอกเงินค่าซื้อข้าวจากไทยจำนวน 83 ล้านเหรียญสหรัฐ และกรณีพิพาทการลักลอบค้ายาเสพติด อย่างไรก็ตาม ทางของไทยได้ยืนยันว่า จะต้องดำเนินการทุกอย่างให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมายของไทย

⁸ ลิขิต วีระวณิช. แหล่งเดิม. หน้า 18.

การเจรจาในเรื่องดังกล่าวใช้เวลากว่าครึ่งเดือนจึงได้ข้อยุติ เมื่อเกาหลีเหนือส่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากกรุงเปียงยางมาคลี่คลายปัญหา โดยในวันที่ 23 มีนาคม ทางฝ่ายเกาหลีเหนือยอมปล่อยบุตรของนายฮอง ชุน เกียง ในส่วนของทางการไทยได้ดำเนินการสอบสวนกับผู้พัวพันในเหตุการณ์ลักพาตัวดังกล่าว และต่อมาได้สั่งให้เจ้าหน้าที่สถานทูตเกาหลีเหนือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีลักพา และมีเอกสิทธิ์คุ้มกันทางการทูตจำนวน 6 คน เดินทางออกจากประเทศไทยภายใน 72 ชั่วโมง ส่วนอีก 4 คน ที่ไม่มีเอกสิทธิ์คุ้มกันให้ดำเนินคดีตามกฎหมายไทย

ถึงแม้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ จะไม่ยืดเยื้อหรือบานปลายออกไป แต่ก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันเกิดความตึงเครียดขึ้นมา และทำให้ทางการไทยต้องมีความเข้มงวดกับการเข้าออกของผู้อพยพหนังสือเดินทางเกาหลีเหนือมากขึ้น เพราะผู้มีส่วนในการลักพาตัว 4 คน ที่ไม่มีเอกสิทธิ์คุ้มกันตามรายงานข่าวระบุว่า เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของเกาหลีเหนือ ที่ถือหนังสือเดินทางเข้ามาในไทยในฐานะนักท่องเที่ยว และภายหลังจากเหตุการณ์นี้เกาหลีเหนือก็ได้พยายามสร้างภาพพจน์ในด้านความสัมพันธ์กับไทย โดยการติดต่อทบทถามมายังส่วนราชการต่างๆ เพื่อส่งคณะผู้แทนมาดูงาน โดยมีได้ประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศ จึงก่อให้เกิดปัญหาในการตรวจลงตราหนังสือเดินทาง ซึ่งในเวลาต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้ขอความร่วมมือไปยังส่วนราชการต่างๆ ให้ทำการประสานงานก่อน เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในเรื่องดังกล่าว เพราะการดำเนินความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือในช่วงระยะเวลานั้น ถือเป็นเรื่องที่จะละเอียดอ่อน⁹

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่เกาหลีเหนือขอร้องให้ฝ่ายไทยเชิญธงชาติไทยที่ปักไว้ ณ เขตปลอดทหารบริเวณปันมุนจอม (Panmunjom) ร่วมกับธงชาติของอีก 15 ประเทศลง ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงว่า ไทยกับเกาหลีเหนือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งนี้เพราะการที่ธงชาติไทยยังปักไว้ก็เสมือนหนึ่งว่าไทยร่วมกับประเทศอื่นอีก 15 ประเทศ ในนามของกองกำลังสหประชาชาติ ยังมีภาวะสงครามกับเกาหลีเหนืออยู่ เพราะสงครามเกาหลีที่ได้สงบลงนั้นเป็นแต่เพียงการพักรบ (Armistice Agreement) โดยยังมิได้มีการทำสนธิสัญญาสันติภาพ เพื่อยุติสงครามอย่างเป็นทางการ ซึ่งในประเด็นนี้ทางไทยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีกับเกาหลีใต้ รวมทั้งประเทศอื่นๆ ที่ส่งทหารเข้าไปร่วมรบในสมรภูมิเกาหลี¹⁰

⁹ หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต 1105/ว 2876 ลงวันที่ 23 กันยายน 2542.

¹⁰ "Keep the flag flying until the air is clear" *The Nation*. 22 June 2000, p. A4.

แนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสองเกาหลี ปรองดองระหว่างกัน

ในยุคที่เกาหลีทั้งสองสร้างความ

นับตั้งแต่การขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำเกาหลีใต้ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1998 ประธานาธิบดี คิม แด จุง (Kim Dae - jung) ได้ดำเนินการปรับท่าทีหรือแนวนโยบายที่มีต่อเกาหลีเหนือค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำเกาหลีใต้ในช่วงก่อนหน้านี้ โดยได้ดำเนินความพยายามลดภาพของความเป็นศัตรู มาเป็นการสร้างความปรองดอง การแลกเปลี่ยนและการร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นโยบายที่มุ่งสร้างสายสัมพันธ์ต่อเกาหลีเหนือนี้ ได้ถูกเรียกขานกันอีกชื่อว่าเป็นนโยบายตะวันทองแดง (Sunshine Policy) ซึ่งถือเป็นการทอดไมตรีจากดินแดนส่วนใต้ไปยังส่วนเหนือ

ผลจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวของเกาหลีใต้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจของเกาหลีใต้กับฝ่ายเกาหลีเหนือขยายตัวมากขึ้น รวมถึงการติดต่อแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมระหว่างกัน และก้าวที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้มีความรุดหน้ามากยิ่งขึ้นไปอีกก็คือคำแถลงการณ์แห่งเบอร์ลิน (Berlin Declaration) เมื่อวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ.2000 ในโอกาสที่ผู้นำเกาหลีใต้เดินทางเยือนเยอรมนี โดยมีสาระสำคัญคือ เกาหลีใต้พร้อมที่จะดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจเกาหลีเหนือ การยุติการเผชิญหน้าระหว่างกันด้วยการสร้างสันติภาพขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี การจัดการกับปัญหาผู้พลัดพรากจากครอบครัวในช่วงสงครามเกาหลี และการจัดการเจรจาระหว่างกันขึ้นในระดับรัฐบาล

จากข้อเสนอ 4 ประการตามคำแถลงการณ์แห่งเบอร์ลิน ผนวกกับความคงเส้นคงวาในความมุ่งมั่นของผู้นำเกาหลีใต้ ที่จะสร้างความปรองดองกับเกาหลีเหนือ ในวันที่ 8 เมษายน ค.ศ.2000 ทั้งสองเกาหลีก็บรรลุข้อตกลง ที่จะจัดให้มีการประชุมสุดยอดร่วมกันขึ้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ.2000 อันถือเป็นการประชุมผู้นำระดับสูงสุดของทั้งสองเกาหลีเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่ประเทศถูกแบ่งแยกออกเป็นเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้

ในระหว่างวันที่ 13 - 15 มิถุนายน ประธานาธิบดี คิม แด จุง แห่งเกาหลีใต้ก็ได้เดินทางไปประชุมสุดยอดร่วมกับคิม จอง อิล (Kim Jong - il) ประธานคณะกรรมการป้องกันประเทศ (National Defense Commission) ผู้นำเกาหลีเหนือ ที่กรุงเปียงยาง โดยผู้นำทั้งสองได้บรรลุข้อตกลงร่วมกัน ดังปรากฏตามแถลงการณ์ร่วมเหนือ-ใต้ 15 มิถุนายน (The June 15 South - North Joint

Declaration) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้¹¹ ประการแรก ทั้งสองฝ่ายตกลงกันที่จะแก้ไขปัญหาประเด็นการรวมประเทศอย่างอิสระ โดยผ่านความพยายามร่วมกันของประชาชนชาวเกาหลีทั้งหมด ในฐานะผู้เป็นเจ้าของประเทศ ประการที่สอง ทั้งสองฝ่ายรับรองว่า ข้อเสนอการรวมประเทศตามรูปแบบเครือจักรภพ(commonwealth)ของเกาหลีใต้ และข้อเสนอการรวมประเทศตามรูปแบบสหพันธรัฐแบบหลวมๆ(low - level federation)ของเกาหลีเหนือ มีความคล้ายคลึงกัน และทั้งสองจะสนับสนุนให้การรวมประเทศเป็นไปตามรูปแบบดังกล่าว ประการที่สาม ทั้งส่วนเหนือและส่วนใต้ตกลงกันที่จะจัดการปัญหา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางด้านมนุษยธรรมอย่างเร่งด่วน โดยจะให้มีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเยียนระหว่างผู้ที่พลัดพรากจากครอบครัว ในวันที่ 15 สิงหาคม อันถือเป็นวันที่ชาติได้รับเอกราช รวมถึงจะแก้ไขปัญหากรณีผู้ยึดมั่นในอุดมการคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้รับโทษจ่งจำเป็นระยะเวลายาวนานในดินแดนส่วนใต้

ประการที่สี่ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายให้มีความสมดุล ด้วยการสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม กีฬา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และสาขาอื่น ๆ และประการที่ห้า ทั้งส่วนเหนือและส่วนใต้ตกลงที่จะจัดให้มีการเจรจาในระดับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้นำเอาบรรดาความตกลงข้างต้น ไปดำเนินการให้เป็นผลโดยเร็วต่อไป และนอกจากนี้ คิม จอง อิล ผู้นำเกาหลีเหนือได้ตอบตกลงที่จะเดินทางเยือนเกาหลีใต้ ภายในช่วงระยะเวลาอันเหมาะสม

ในยุคที่เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ดำเนินการสร้างความปรองดองระหว่างกันอยู่นี้ ไทยในฐานะที่มีความสัมพันธ์กับทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ จึงสมควรจะได้ดำเนินการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งก็นับเป็นจังหวะและโอกาสที่ดี เพราะในการประชุมว่าด้วยประเด็นทางด้านการเมืองและความมั่นคงในระดับภูมิภาคของอาเซียน (ARF) ที่กำหนดจัดให้มีขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปลายเดือนกรกฎาคม ค.ศ.2000 ในฐานะที่ไทยเป็นเจ้าภาพนั้น เกาหลีเหนือได้ยื่นความจำนงขอเข้าร่วมประชุมด้วย หลังจากที่เคยยื่นความจำนงมาแล้วเมื่อ ค.ศ. 1994 ในช่วงที่จัดให้มีการประชุมในเรื่องดังกล่าวเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ แต่ไม่ได้รับการตอบรับ เนื่องจากสมาชิกบางประเทศไม่เห็นด้วย และในการยื่นความจำนงครั้งนี้ ไม่มีประเทศสมาชิกอื่นใดคัดค้าน โดยทางฝ่ายเกาหลีเหนือได้เตรียมการในเรื่องนี้ นับตั้งแต่การพบปะกับรัฐมนตรีต่างประเทศของไทย

¹¹ "North - South Joint Declaration" *The Pyongyang Times.*, 17 June 2000, p.1.

ในการประชุมกลุ่มประเทศ 77 ที่ประเทศคิวบา ซึ่งทางฝ่ายไทยก็ได้ให้การสนับสนุนต่อการตัดสินใจของเกาหลีเหนือในครั้งนี้อย่างเต็มที่¹²

การที่เกาหลีเหนือเข้าร่วมประชุมว่าด้วยประเด็นทางด้านการเมืองและความมั่นคงในระดับภูมิภาคของอาเซียน (ARF) ย่อมจะเป็นการเปิดเวทีให้ประเทศสมาชิกที่มีความห่วงวิตกต่อประเด็นด้านการพัฒนาชิปนาอูรของเกาหลีเหนือ ประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี ได้มีการปรึกษาหารือกับฝ่ายเกาหลีเหนือโดยตรง รวมถึงการเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงของเกาหลีเหนือ ได้มีการพบปะเจรจากับฝ่ายเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสหรัฐ สิ่งเหล่านี้ย่อมจะสร้างเกียรติภูมิให้แก่ไทย ในฐานะที่มีส่วนช่วยให้ประเทศซึ่งมีความขัดแย้งกันได้มีโอกาสเจรจา เพื่อเป็นช่องทางนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับถัดไป

เมื่อมองในระยะยาวแล้ว การสร้างความปรองดอง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และเป้าหมายสุดท้ายคือ การรวมประเทศของทั้งสองเกาหลีนั้น ย่อมก่อผลดีในด้านการลดความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลี และถ้าหากเกาหลีเหนือยังดำเนินนโยบายเปิดประเทศ เพื่อสถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศที่เกาหลีเหนือเคยมองว่าเป็นศัตรู โอกาสที่เกาหลีเหนือจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มความร่วมมืออื่นๆ ก็ยังมีอีกมาก อาทิเช่น กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหรือเอเปค (APEC) รวมถึงสถาบันทางการเงินระหว่างประเทศ ฉะนั้น ในแง่การดำเนินนโยบายของไทยต่อทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ไทยคงสามารถดำเนินนโยบายต่อเกาหลีเหนือได้ โดยไม่ต้องพะวงในท่าทีของเกาหลีใต้มากจนเกินไปเหมือนเช่นในอดีต แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ไทยต้องดูจังหวะการสร้างความปลอดภัย การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และกระบวนการนำไปสู่การรวมเกาหลีมาเป็นองค์ประกอบด้วย

ในส่วนประเด็นการรวมเกาหลีนั้น คงเป็นเรื่องภายในที่เกาหลีทั้งสองจะจัดการกันเอง ทั้งนี้เพราะทั้งผู้นำเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ได้แสดงเจตนารมณ์ไว้ในช่วงก่อนและระหว่างการประชุมสุดยอดแล้วว่า ประเด็นปัญหาการรวมประเทศ ทั้งสองเกาหลีต้องการที่จะให้ประชาคมระหว่างประเทศรับรู้ว่ ทั้งสองฝ่ายสามารถจัดการกันเองได้ ซึ่งท่าทีที่เหมาะสมของไทยก็คือ การให้การสนับสนุนต่อพัฒนาการซึ่งคลี่คลายไปในทางที่ดีดังกล่าว อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า ไทยมีจุดยืนที่

¹² "North Korean minister on ARF mission : Surin hails Pyongyang decision to join group" *The Nation*. 17 April 2000, p. A2.

จะเห็นปัญหาระหว่างสองเกาหลี ได้รับการแก้ไขโดยวิธีทางสันติ และไทยจะยังคงดำเนินความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์กับทั้งสองเกาหลี ไว้จวบจนทั้งสองฝ่ายจะรวมตัวเป็นประเทศเดียวกัน

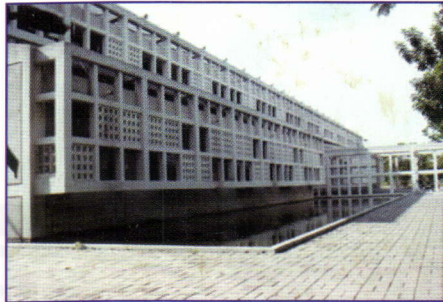
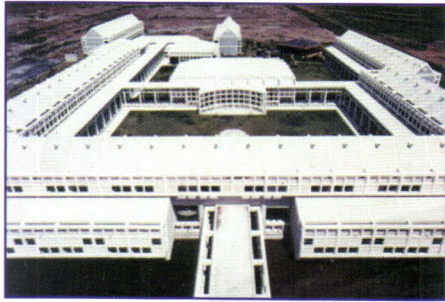

จำนวนเอกสาร

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศูนย์รังสิต ๕๖๔-๕๕๖๕ ถึง ๖๒ โทรสาร ๕๖๔-๕๕๖๔
ท่าพระจันทร์ ๒๒๔-๑๓๕๐ โทรสาร ๒๒๔-๖๓๕๘
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นายธีรพงศ์ ประดิษฐ์กุล
พ.ศ. ๒๕๕๓

อาคารศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ปทุมธานี 12121

Japanese Studies Center Building, Institute of East Asian Studies

Thammasat University Rangsit Campus, Pathum Thani 12121, Thailand

Tel. (662) 564-5000-3 Fax. (662) 564-4777, 564-4888

E-Mail : ieas@tu.ac.th <http://www.asia.tu.ac.th>